

**Міністерство освіти і науки України
Білоцерківський національний аграрний університет
Словацький сільськогосподарський університет, м. Нітра
ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти»
Білоцерківський технологічно-економічний коледж
Козелецький коледж ветеринарної медицини
Компаніївський коледж ветеринарної медицини
Золотоніський коледж ветеринарної медицини
Олександрійський коледж
Бобринецький коледж ім. В. Порика
Тулчинський коледж ветеринарної медицини
Маслівський аграрний коледж ім. П.Х. Гаркавого**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції**

**АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ**

**Інноваційні технології в агрономії, агрохімії та екології.
Землеустрій та кадастри в сучасних умовах:
проблеми та вирішення**

31 жовтня 2019 року

**Біла Церква
2019**

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., академік НААН, д-р екон. наук, ректор університету, голова оргкомітету.

Варченко О.М., д-р екон. наук, професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності, заступник голови оргкомітету.

Новак В.П., д-р біол. наук, професор, перший проректор.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук, професор, проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності.

Іщенко Т.Д., канд. пед. наук, директор ДУ "НМЦ вищої та фахової передвищої освіти".

Ровни П., професор, Словацький сільськогосподарський університет, м. Нітра.

Хахула В.С., канд. с.-г. наук, доцент, декан агробіотехнологічного факультету.

Панченко Т.В., канд. с.-г. наук, доцент, координатор НТТМ агробіотехнологічного факультету.

Вовкотруб Н.В., канд. вет. наук, доцент, начальник редакційно-видавничого відділу, відповідальний секретар.

Качан Л.М., канд. с.-г. наук, доцент, завідувача відділу аспірантури та докторантури.

Царенко Т.М., канд. вет. наук, доцент, начальник відділу наукової та інноваційної діяльності.

Зубченко В.В., канд. екон. наук, начальник навчально-методичного відділу моніторингу якості освіти та виховної роботи.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук, доцент, координатор НТТМ університету.

«Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту». Інноваційні технології в агрономії, агрохімії та екології. Землеустрій та кадастри у сучасних умовах: проблеми та вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 31 жовтня 2019 року. Біла Церква, 2019. 71 с.

Ел. адреса: <http://science.btsau.edu.ua/>

ВПЛИВ СИСТЕМИ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ АГРОФІТОЦЕНОЗУ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО

Висвітлено результати досліджень по характеру формування рівня забур'яненості агрофітоценозу ячменю ярого залежно від системи основного обробітку ґрунту з огляду на сучасні тенденції мінімалізації систем землеробства.

Ключові слова: агрофітоценоз, ячмінь ярий, обробіток ґрунту, удобрення, забур'яненість.

Ячмінь ярий – цінна продовольча, кормова і технічна культура. Найбільше його використовують на зернофуражні цілі. Зерно ячменю є високопоживним дієтичним кормом з високим вмістом енергії [1].

Завдяки значним зусиллям вітчизняних селекціонерів та рослинників сучасні сорти ячменю здатні забезпечувати високу врожайність, у зв'язку з чим ця культура посідає вагоме місце в структурі зернових. Подальша інтенсифікація сільськогосподарського виробництва (застосування високих доз добрив, особливо азоту, засобів захисту рослин і регуляторів росту) з одночасним впровадженням покращених сортів інтенсивного типу призвела до того, що за останнє десятиліття урожайність зернових значно зросла у країнах європейської спільноти [2].

Бур'яни суттєво конкурують за світло, воду і поживні елементи з сільськогосподарськими культурами та вважаються складовою агрофітоценозу. Встановлено, що чисельність насіння бур'янів в орному шарі може сягати біля 8 тис. насінин. однією з основних причин забур'яненості посівів ячменю ярого є високі запаси насіння бур'янів у ґрунті, на величину яких значно впливає чергування культур у сівозмінах та ступінь їх насичення одновидовими рослинами. Насінневі запаси бур'янів збільшуються і при застосуванні добрив. Потенційну загрозу для культурних рослин становить та частина ґрунтового банку насіння бур'янів, яка здатна прорости протягом вегетаційного періоду. До аналогічних висновків дійшли й інші науковці [3-6].

Дослідження проводились в агрофітоценозі ячменю відповідно госпдоговірної тематики кафедри землеробства, ґрунтознавства та агрохімії ВНАУ упродовж 2015-2016 рр.

Використовували сорт ячменю ярого Соборний на фоні двох варіантів основного обробітку ґрунту: зяблева оранка на глибину 20-22 см та дискування на глибину 10-12 см без обробітку з елементарною неглибокою заробкою. Попередник в усіх варіантах був горох.

Технологія вирощування ячменю ярого у дослідях типова для умов Лісостепової зони за виключенням вивчаємих чинників досліді: посів до 5 млн. шт. /га схожих насінин. Фон живлення $N_{45}P_{45}K_{45}$ по схемі РК – в основне удобрення, N – у форматі припосівного та підживлень.

Забур'яненість посівів визначали кількісно-ваговим методом та за видами бур'янів. Для обліку використовували стаціонарно закріплені ділянки для достовірної оцінки динаміки забур'яненості.

Система обліків передбачала наявність контрольної необробленої ділянки у одному з варіантів досліді для визначення потенційної чисельності бур'янів.

Ґрунти дослідної ділянки - темно-сірі лісові середньосуглинкові з умістом в шарі 0-30 см гумусу 3,2 %, нітратного азоту 9,2, рухомих форм фосфору і калію (за Чириковим) відповідно 145 і 115 мг/кг.

Результати вивчення особливостей формування бур'янового угруповання у посівах ячменю ярого підтвердили той факт, що система основного обробітку ґрунту значною мірою визначає стан геобіологічної чистоти посіву.

Так найвища чисельність бур'янів встановлена на початку вегетації ячменю ярого на необроблюваній ділянці поля, яка була за контроль – 101,5 шт./м², що на 19,3 % вище, ніж у варіанті з дискуванням та на 46 % вище, ніж у варіанті з оранкою. Такий розподіл характеру забур'яненості на нашу думку пояснюється інтенсивним поповненням ґрунтового поверхневого шару ґрунту насінням бур'янів за відсутності відвального обробітку у варіанті з дискуванням, а особливо на абсолютному контролі за відсутності будь-якого порушення верхнього шару ґрунту.

Слід зауважити про зростання на 26,9 % кількості багаторічних коренепаросткових бур'янів у співставленні варіантів оранки та дискування, що спричинялось відсутністю якісного підрізування кореневищних та коренепаросткових систем бур'янів у варіантах дискування, порівняно з варіантами класичної оранки.

Характер динаміки бур'янів впродовж вегетації ячменю ярого мав динамічний характер. На період цвітіння, загальна чисельність бур'янів у всіх варіантах обробітку знижувалась, причому найбільш інтенсивно у варіанті оранки. Відбувалось це за рахунок посилення фітоценотичної конкурентоздатності рослин ячменю ярого у більш пізні фази його фенологічного розвитку у період активного росту до цвітіння. При цьому на фоні необроблювального варіанту на період цвітіння загальна забур'яненість посіву знизилась на 14,6 %, у варіанті дискування – на 45,6 %, а у варіанті оранки – на 30,5 %.

Чисельність бур'янів на період дозрівання ячменю ярого також має тенденцію до зниження у всіх варіантах обробітку, що має ті ж причини, що й у випадку обліку на період початку цвітіння. Загальні темпи зниження мають подібний характер: у варіанті необроблюваного варіанту – 29,5 %, у варіанті дискування – 50,5 %, оранки – 58,8 % у співставленні до обліку на фазу початку вегетації. Тобто, у варіанті оранки за весь період вегетації культури відмічено середньодинамічні найвищі темпи зниження забур'яненості, що визначає оранку як найбільш оптимальний агротехнічний захід ефективного контролю рівня забур'яненості агрофітоценозу ярого ячменю на безгербіцидному фоні його вирощування.

Важливим у плані розробки ефективних агрозаходів контролю бур'янів у посівах с.-г. культур є оцінка та аналіз не лише загальної їх чисельності, але й їх родинно-видовий характер.

Так, найбільш багата родинно-видова структура сегетальної рослинності відмічена у варіанті необроблюваного контролю: 98 видів та 77 родів бур'янів, що відносить базові умови поля як місця досліджень до місця з високою рясністю бур'янів та ще раз підкреслює актуальність проведених досліджень. За застосування оранки характер співвідношень видів бур'янів суттєво змінюється. Так загальна кількість видів бур'янів зменшується на 58,2 %, а кількість груп родів на 71,4 %. Окремі роди взагалі відсутні у співставленні оранки та необроблювального контролю. А окремих родинно-видових груп бур'янів взагалі не відмічено, зокрема жовтецевих (*Ranunculaceae*), молочайних (*Euphorbiaceae*) та губоцвітих (*Lamiaceae*).

При цьому кількість найбільш небезпечних видів айстрових на 52,2 %, капустяних – на 60,0 %, тонконогових – на 50,0 %

Таким чином, у варіанті регулювання рясності бур'янів у посівах ячменю ярого за умов високих рівнів забур'яненості поля з рясністю понад 100 шт./м² оранка залишається ефективним і надійним заходом забезпечення агроценотичної чистоти посіву культури на безгербіцидному фоні вирощування, яка забезпечує у підсумку в інтервалі 46,0-68,4 %.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Петриченко В.Ф., Лихочвор В.В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур: Навч. посібник / 4-е вид., виправ., доповн. – Львів: НВФ «Українські технології», 2014. 1040 с.
2. Манько К., Музафаров Н. Ячмінь ярий: сучасні технології вирощування URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/234-iachmin-iaryi-suchasni-t>
3. Вавринович О.В. Вплив розміщення ячменю ярого в короткоротаційних сівозмінах та добрив на потенційну забур'яненість ґрунту// Збірник наукових праць ННЦ “Інститут землеробства НААН”. Випуск 1, 2015. С. 3-9.

4. Цвей Ч.П., Тищенко М.В., Філоненко С.В. Моніторинг забур'яненості посівів сільськогосподарських культур у ланці зернобурякової сівозміни у виробничих умовах / Ч.П. Цвей, М.В. Тищенко, С.В. Філоненко // Вісник Полтавської державної аграрної академії 2018, Вип. 1.

5. Іващенко О.О. Бур'яни. Чому зростає потенційна засміченість полів / О. О. Іващенко, В. Д. Кунак // Захист рослин . 1998. № 7. С. 24-25.

6. Сенкевич Г.І. Чисті посіви. Як розробити свою систему захисту від бур'янів / Г.І. Сенкевич // Захист рослин. 2001. №6. 8 с.

ЗМІСТ

Правдива Л.А., Ганженко О.М. Ефективність вирощування сорго цукрового як сировини для використання в харчовій та енергетичній промисловості.....	3
Горновська С.В. Необхідність застосування трихограми для захисту сільськогосподарських культур в Україні	5
Грабовський М.Б., Городецький О.С., Козак Л.А. Формування продуктивності кукурудзи на силос залежно від фону мінерального живлення.	7
Грабовський М.Б., Німенко С.С. Перспективи вирощування сої за органічного виробництва	8
Остренко М.В., Панченко Т.В., Федорук Ю.В. Урожайність та її структура базової категорії насіння картоплі	10
Панченко Т.В., Панченко М.Т. Вміст легкогідролізованого азоту в ґрунті після збирання попередників пшениці озимої в Центральному Лісостепу України	12
Карпук Л.М., Козак Л.А., Єзерковська Л.В., Караульна В.М., Павліченко А.А. Вплив рідких органічних добрив на врожайність гречки за органічного землеробства	14
Сабадин В.Я. Вихідний матеріал для селекції ячменю ярого	15
Лозінський М.В., Устинова Г.Л. Особливості формування довжини колоса головного стебла сортами різних груп стиглості пшениці (<i>T. aestivum</i>) озимої.....	16
Сінельник О.О. Довжина колеоптилю у сортів пшениці м'якої озимої різних за висотою рослин	18
Сич З.Д., Кубрак С.М. Вирощування часнику озимого на сітках	19
Глеваський В.І., Куянов В.В. Умови реалізації потенціалу продуктивності гібридів цукрових буряків	21
Комарова Н.В., Зінченко Д.І. Екологічні та економічні проблеми від нелегального видобутку бурштину «Золота лихоманка північних регіонів України»	23
Камінецька О.В., Курдибан А.Л. Проблематика вирішення питань у проектах землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін.....	25
Прядка Т.М., Чаленко О.Р. Земельний менеджмент як основа управління територіями ..	27
Лозінська Т.П., Федорук Ю.В. Моніторинг хвороб листя пшениці ярої в умовах біостаціонару Білоцерківського НАУ	29
Примак І.Д., Панченко О.Б., Панченко І.А. Вплив систем удобрення сівозміни на продуктивність гірчиці білої на зелене добриво.....	31
Пикало С.В., Юрченко Т.В., Харченко М.В. Оцінка посухостійкості сортів пшениці м'якої озимої на осмотичних розчинах з манітом.....	32
Макуха О.В. Вплив ширини міжряддя на біометричні показники сортів фенхеля звичайного при вирощуванні в умовах Півдня України.....	34
Трояновська О.М., Кожевнікова В.Л., Свірчевська О.О. Еколого-агрохімічна оцінка ґрунтів Ярмолинецького району	37
Безвіконний П.В., М'ялковський Р.О., Тарасюк В.А. Вплив строків сівби буряка столового на формування листкового апарату в умовах Правобережного Лісостепу України	38
Ясінецька І.А., Кушнірук Т.М., Додуріч В.В. Система використання та організації охорони земель історико-культурного призначення.	40
Любич В.В. Формування врожаю різних сортів тритикале ярого за різних доз і строків внесення азотних добрив	42
Бахмат М.І., Сендецький І.В. Формування врожайності ріпаку озимого залежно від застосування регуляторів росту і норм висіву	44
Панчук В.І. Інновації обробітку ґрунту.....	45

Забарна Т.А. Формування ботанічного складу агрофітоценозу багаторічних бобових трав першого року життя.....	48
Шкатула Ю.М. Вплив гербіцидів та стимуляторів росту в технології вирощування кvasолі.....	49
Поліщук І.С. Продуктивність сортів картоплі залежно від технологічних прийомів вирощування в умовах Лісостепу Правобережного.....	51
Поліщук М.І. Продуктивність сортів сої залежно від впливу сорту, способів сівби та десикації в умовах Лісостепу Правобережного	53

Гриник С.І. Продуктивність агроценозу пшениці ярої залежно від способу основного обробітку і системи удобрення в умовах Передкарпаття.....	5
Барський Д.О. Особливості формування врожайності ячменю ярого залежно від норм живлення.....	4
Броннікова Л.Ф. Вплив системи удобрення на зміну кислотності темно-сірих лісових ґрунтів.....	4
Вотик В.О. Зернобобові рослини в системі сталого розвитку сільськогосподарських земель.....
Пелех Л.В. Вплив системи основного обробітку ґрунту на забур'яненість агрофітоценозу ячменю ярого.....
Гамалій І.П., Онучин Ф.В. Кадастрове агроландшафтне районування України: вимоги та зміст	6
Недашківська Т.М., Желізний С.В. Формування ринку земель в Україні.....	65
Недашківська Т.М., Маркович К.С. Експертна грошова оцінка земельної ділянки	66
Недашківська Т.М., Пустільник О.О. Оцінка функціонування режимоутворювальних об'єктів у сільськогосподарському землекористуванні	

